

Sve drugo bio bi povratak u prošlost

Istorijski sporazum, svi učesnici zaslužuju čestitke, kaže generalni sekretar Saveta za regionalnu saradnju i nekadašnji šef diplomatije SRJ Goran Svilanović.

“Važno je da i srpska i kosovska javnost razumeju da niko nije ostvario maksimalne ciljeve, ali tako je uvek kada se traži kompromis, svako mora da odustane od nekih ideja koje je imao kada je seo za sto. Verujem da je bilo mnogo emocija i to će pregovarače pratiti u životu, stalno će se pitati jesu li mo-

Pregovarači Beograda i Prištine postigli su maksimum, uz odricanje od nekih početnih ciljeva. To je suština kompromisa i istorijskog sporazuma koji se mora podržati, kaže Svilanović u razgovoru sa **Milošem Miloradovićem**

gli bolje i više. Mislim da su postigli onoliko koliko se moglo”, kaže Svilanović u intervjuu za Novi magazin: “Sada ćemo se svi okrenuti primeni Sporazuma, koja će biti novi veliki test spremnosti za iskrenu saradnju. Očekujem da će tome pomoći i činjenica da će u narednom pregovaračkom procesu u okviru pridruživanja EU, i za Srbiju i za Kosovo, primena dogovorenog biti pretočena u konkretne datume i predstavljati suštinski element procesa. Vlada Srbije će uraditi dobro ako se bude bavila i time kako zaposliti Srbe na severu

Kosova tako što će u novim, stabilnijim okolnostima moći više da ponudi ulagačima iz inostranstva. Nadam se da će novi partnerski odnos vlasti u Beogradu i Prištini moći da se vidi i kroz zajedničko privlačenje investitora. Ako se zahvaljujući Sporazumu i ekonomski poboljša život Srba na severu, dogovor dobija poseban smisao.“

Šta kažete na tvrdnje da su se pregovarači kockali ulogom i ponudom?

Uveren sam da je pregovarački

tim Srbije dao sve od sebe da postigne sporazum kako bi omogućio ljudima Srbije da bolje žive, da s nadom gledaju u budućnost. Sve drugo bilo bi povratak u prošlost.

Jeste li iznenađeni što je sporazum potpisala ova Vlada, a ne prethodna?

Pre godinu dana nisam bio siguran šta se može očekivati od ove vlade, ali sada sam kao građanin Srbije zadovoljan. Učinila je ono što prethodne nisu mogle jer im to okolnosti nisu dopuštale. Ne smemo biti prestrogi prema prethodnoj vladi koja je proces započela i otišla onoliko daleko koliko je mogla pred kraj mandata i pod velikim javnim pritiskom. Potvrdilo se i iskustvo iz istorije diplomatije da je za teške odluke potrebna vlada koja ima neokrnjeni „patriotski legitimitet“, a od velikog značaja je i podrška koju je Vlada sticala borbom protiv korupcije.

Da li su Sporazumom zaboravljeni Srbi na jugu Kosova u enklavama?

Ne bih rekao, iako ovaj sporazum daje neka veća prava Srbima na severu, što je posledica prihvatanja realnosti da je suverenitet kosovskih vlasti u odnosu na srpsku zajednicu na severu ograničen. Prava proizašla iz Ahtisarijevog plana, koja se odnose na srpsku zajednicu u ostalim delovima Kosova, garantuju visok nivo zaštite, ali njihova situacija je teža.

Uspomene iz Gnjilana

Vi ste iz Gnjilana. Kad ste bili poslednji put na Kosovu?

Prošlog meseca. Tamo sam rođen i proveo prve godine detinjstva i naravno da sam vezan za rodni kraj. Niti je Gnjilane isto, a ni Kosovo nije isto kao što je bilo dok sam ja bio dete, ali svako to može da kaže za svoj rodni kraj. Beograd posle 50 godina nije više isti grad.

Veoma sam vezan za sve što je na mene prenela velika gradska porodica sa dve tetke i tri strica, njihovom decom, mojom braćom i sestrama. Takvo detinjstvo bih poželeo svojoj deci. Ali, moja porodica više ne živi tamo i ja s tim moram da se suočim. Oni se svakodnevno bore za život kao i hiljade drugih Srba koji su ne svojom voljom otišli sa Kosova.

Dopuštanost je da vreme teče, sve verujući da će neka viša sila, a ne mi sami, menjati realnost. I komunikacija je stalno bila samo sa našom javnošću, umesto sa onima koji su kreirali budućnost

Jedan razlog je nedovoljna primena svega što je im garantovano Planom. Da bi poštovanje tih prava bilo veće potrebna je stalna komunikacija sa Vladom Kosova, pa je to jedan od zadataka srpske vlade, ali ne mimo kosovskih institucija nego u stalnoj saradnji sa onima s kojima su pregovarali o pravima Srba na severu. Trebalo bi da im pomognu i posrednici u dijalogu, EU.

Srbima u enklavama položaj otežava to što ih iz Beograda posmatraju kao izdajice kada pokušaju da urede život prihvatajući realnost da su pod suverenitetom kosovskih vlasti, kada nastoje da utiču na političke procese, kandiduju se na izborima, učestvuju u vlasti ili opoziciji. Pošto je Rubikon pređen, očekujem da Beograd pokaže stvarno zanimanje za to kako da ovim ljudima pomogne. Ne paketima i folklorom, nego politički, da ih prihvati kao Srbe koji su rešeni da žive i rade u novim okolnostima i koji bi želeli da ih i srpska Vlada prihvati kao partnere. Tada bi i njihova uloga u političkom životu Kosova bila značajno veća.

Potpredsednica Vlade Suzana Grubješić kaže da je svaka nova ponuda za Kosovo sve gora. Vi ste 2005, kao ekspert Međunarodne komisije za Balkan, predlagali rešenje u četiri koraka sa autonomijom za Srbe. I Ahtisari je odbijen. Koliko Sporazum daje?

Istina je što je potpredsednica Vlade rekla. Daću primer: specijalni predstavnik generalnog sekretara UN na Kosovu Hans Hekerup pripremio je Ustavni okvir za Kosovo i predlog nam dao šest meseci pre nego što će biti usvojen da damo komentare i primedbe. Predložio sam da to uradimo, a stav srpskih vlasti bio je da ne učestvuje u tom procesu jer legitimise nezavisnost Kosova i da taj papir treba ignorisati. I pored toga, zamolio sam grupu eksperata da pripremi naše primedbe. Kada je isteklo šest meseci i svi u Beogradu videli da je došao dan usvajanja dokumenta, zatražili su od mene da ipak nešto kažemo i interвениšemo.

Odgovor međunarodne zajednice bio je da su nam predlozi odlični, da bi bilo dobro da smo ih predali ranije, a ne na dan usvajanja Ustavnog okvira za Kosovo. I da nema vremena da se neko bavi našim predlozima.

I eto, taj odnos ignorisanja realnosti i izbegavanja da se otvoreno učestvuje u najvažnijem političkom procesu obeležio je sve ove godine od 2000. Isti odnos imali ste i tokom pregovora u Beču, a najveća prilika propuštena je tokom rada Ahtisarijevog tima na planu za Kosovo. To je i danas jedini dokument koji definiše i stanje na terenu i političke procese. I postao je Ustav Kosova.

Umesto da je Srbija stalno pregovarala i predlagala, dopušteno je da Vlada drži patriotske govore, šalje humanitarnu pomoć Srbima na Kosovu, a ne kaže im istinu o onome što dolazi i, što je još gore, potpuno izbegava da utiče na ono na šta može da utiče u strahu od reakcija srpske javnosti. I tu istu javnost u stvari pumpa kvazipatriotskom retorikom. Zato je svaki naredni predlog bio lošiji od prethodnog. Dopušteno je da vreme teče, sve verujući da će neka viša sila, a ne mi sami, menjati realnost. I komunikacija je stalno bila samo sa našom javnošću, umesto sa onima koji su kreirali budućnost. To je ključni razlog što podržavam ovo što je srpska Vlada uradila; seli su za sto, pregovarali, postigli najviše što su mogli. Ne treba bilo ko da ih prekoreva. Pogotovo na to nema pravo onaj ko je i jedan dan bio u vlasti u Srbiji od 2000. do danas.

Koliko je značajno što DS neće obarati Vladu na pitanju Kosova?

Veoma je značajno za stabilnost i napredak zemlje. Demokratska stranka je u teškoj situaciji, ali je to i dalje najjača i najozbiljnija opoziciona stranka koja će u budućnosti tražiti podršku građana za povratak u vladu. Mislim da je dužna da bez uslova podrži dogovor, spremi se da podrži Vladu u primeni sporazuma i bude spremna da ga, kad bude uče-

Podstrek regionu

Šta Sporazum donosi regionu?

Stabilnost. Regionalna saradnja je sastavni deo SSP koji su sa EU potpisale zemlje koje teže članstvu. Odnosi u regionu moraju ići napred, jer je to jedini mogući put. Uostalom, to se već i dešava.

Šta će regionu doneti strategija Jugoistočna Evropa 2020. koju pripremate?

Usred smo velike ekonomske krize koja je život najsiromašnijima učinila nemogućim i razorila srednji sloj stanovnika. Većina nema posao. Oni koji ga imaju rade za male plate i u stalnom su strahu da ne ostanu bez posla. Strategija je doprinos Saveta prevladavanju ekonomske krize u regionu, a osnovni cilj strategije povećanje zaposlenosti. U fokus regionalne saradnje vraćamo konkurentnost i razvoj, naravno uz pridruženje EU, jer se dokument naslanja na Strategiju Evropa 2020. Očekujemo da ministri ekonomije usvoje Strategiju u novembru. Oni su i dali zeleno svetlo za izradu i postavili ciljeve: porast zaposlenosti sa 40 na 45 odsto; porast međusobne trgovine za 230 procenata, porast BDP-a regiona sa sadašnjih 38 na 46 procenata od proseka EU. Cilj nam je i povećanje ukupnog priliva stranih direktnih ulaganja u region za 120, te 300.000 više visokoobrazovanih ljudi na tržištu rada. Naravno, sa ozbiljnom šansom da se zaposle. Da bismo to postigli moraju da se unaprede proizvodnja, trgovina, investicije, obrazovanje, a vlade moraju da budu znatno efikasnije nego danas.

stvovala u vlasti, i sama primenjuje.

Verujem da će ovaj dogovor omogućiti da se ova i svaka naredna srpska vlada u punoj meri koncentrišu na tešku ekonomsku i socijalnu situaciju.

Hoće li pitanje kosovske stolice u UN doći na dnevni red?

Eventualno članstvo Kosova u UN,

baš kao i članstvo bilo koje druge države u UN, podložno je proceduri u kojoj neće biti od značaja samo stav Srbije, već i niza drugih zemalja, pre svega stalnih članova Saveta bezbednosti, a zatim i ostalih članica Generalne skupštine. Mislim da je to proces koji ne bi trebalo vezivati za ovaj sporazum.

Koliko je za Srbiju bitan datum koji je gotovo izvestan?

Izuzetno, to je prelomni trenutak za koji su radile generacije, zbog kojeg su ljudi stradali. Kao Zoran Đinđić. Zbog toga smo dužni da podržimo one koji se trude da postignu iste ciljeve. Dobro je za Srbiju što je politički pravac određen 2000. dominantno određuje i danas. Vlade su se menjale, ali osnovni pravac definisan na izborima 2000. i kasnije izboren na ulicama Beograda 5. oktobra nije promenjen. Za ovih 13 godina pitanje EU bilo je ideološko i političko, od onog trenutka kad pregovori počnu to će biti svakodnevica državne administracije, čitavog državnog aparata, postaje proces koji će dugo trajati, ali će sve manje biti politički, a sve više tehnički. Tehnički u najboljem smislu reči. To jeste proces reformisanja zemlje u svakom segmentu. Građani će odahnuti kad počnu pregovori o poglavljima 23 i 24 koja se odnose na funkcionisanje pravne države, borbu protiv korupcije.